

Uznání práva a uznání dluhu

Ke kvalifikovanému uznání práva podle § 110 odst. 2 o.z. s dopadem na běh a délku promlčecí doby není vyžadováno, na rozdíl od uznání dluhu podle § 558 o.z., vyjádření příslibu zaplatit dluh dlužníkem. Věřitelovo právo na zaplacení dluhu se pak sice promlčuje v desetileté promlčecí době, avšak v případném soudním řízení jej stíhá důkazní povinnost prokázat existenci a výši dluhu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 84/2008, ze dne 1.7.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Z., s. s. r. o., zastoupené advokátem, proti žalovanému Z, p. R., s. p., o částku 2.885.515,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Bruntále, pobočka v Krnově pod sp. zn. 16 C 108/2002, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 13.6.2007, č. j. 57 Co 6/2007-147, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 6. 2007, č. j. 57 Co 6/2007-147, a rozsudek Okresního soudu v Bruntále, pobočka v Krnově, ze dne 1. 11. 2006, č. j. 16 C 108/2002-128, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Bruntále, pobočka v Krnově, k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobou podanou dne 11.6.2002 u Okresního soudu v Bruntále, pobočka v Krnově, domáhal se žalobce poskytnutí náhrady ve výši 2.885.515,- Kč podle zákona č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a k jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“).

Okresní soud v Bruntále, pobočka v Krnově, jako soud prvního stupně, rozsudkem ze dne 1.11.2006, č.j. 16 C 108/2008-128, zamítl žalobu, aby byl žalovaný povinen zaplatit žalobci částku 2.885.515,- Kč.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací rozsudkem ze dne 13.6.2007, č.j. 57 Co 6/2007-147, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se rovněž s jeho právním posouzením. Shodně se soudem prvního stupně vyšel ze zjištění, že na základě dohody uzavřené mezi B. H. jako postupitelem a žalovaným jako postupníkem dne 23.4.1996 postupitel, kterému vznikl vůči Státnímu statku Š., s.p., nárok na náhradu movitého majetku podle § 20 zákon o půdě a § 14 zákona č. [195/1993](#) Sb. ve výši 8.869.856,- Kč, část tohoto nároku ve výši 2.885.515,- Kč postoupil postupníkovi. Vzal za prokázané, že Z. K. byla zaměstnankyní S. s. Š., s.p., přičemž v době uzavření dohody dne 23.4.1996 vyřizovala restituce a v době nemoci ředitele podniku jím byla pověřena k jeho zastupování. Zjistil, že Z. K. vyřizovala též restituci B. H. a podepsala s ním dohodu ze dne 23.4.1996 a tentýž den byl do dohody vepsán v rámci jejího uzavírání text „uznáváme výše uvedený závazek“. Odvolací soud vyslovil závěr, že uznání závazku následuje až po jeho vzniku, přičemž jedním úkonem nelze vyvolat vznik závazku i jeho uznání. Věc posoudil ve smyslu § 558 o.z. s tím, že lze uznat pouze dluh již existující, pokud tedy má být určitý závazek uznán, musí tento závazek v době uznání závazku existovat. Zaujal názor, že pouze uznání závazku existujícího v době jeho uznání může vyvolat následky podle § 110 odst. 1 věta druhá před středníkem o.z., tj. založit běh nové desetileté promlčecí doby, a to ode dne, kdy k uznání závazku došlo. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že pokud závazek povinné osoby vůči oprávněné osobě předmětnou dohodou ze dne 23.4.1996 teprve vznikal, nemohl být platně ve smyslu § 558 o.z. uznán s dopadem podle § 110 odst. 1 věta druhá o.z. Uzavřel, že v

dané věci pro promlčení nároku proto platila obecná tříletá promlčecí doba podle § 101 o.z., která počala běžet dnem následujícím po vzniku závazku, tedy dnem následujícím po dni uzavření předmětné dohody. Podle odvolacího soudu žaloba byla podána u soudu dne 1.6.2006, stalo se tak tedy po uplynutí promlčecí doby a žalobní nárok, jehož promlčení se žalovaný dovolal, nebylo možné ve smyslu § 100 odst. 1 o.z. žalobkyni přiznat.

Proti výše uvedenému rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně včas dovolání, jehož přípustnost dovozovala z ustanovení § 237 o.s.ř. Tvrdila, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Namítala, že k promlčení nároku nedošlo, neboť statutární orgán povinné soby, tj. S. s. Š., s.p., závazek uznal. Podle dovolatelky v dané věci došlo k platnému uznání závazku a nárok původní oprávněné osoby, tj. B. H. na náhradu movitého majetku podle § 20 zákona o půdě přešel na žalobkyni. Vytýkala odvolacímu soudu nesprávné posouzení, že závazek teprve vznikl, proto nemohl být podle příslušných ustanovení občanského zákoníku uznán s možností desetileté promlčecí doby. Navrhla proto zrušení rozhodnutí odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný navrhl odmítnutí dovolání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastnicí řízení řádně zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 o.s.ř., § 241 odst. 1 o.s.ř.). Přípustnost dovolání v této věci vyplývá z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., jak bude dále uvedeno. Přezkoumal proto dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu a dospěl k závěru, že dovolání nelze upřít opodstatněně.

Posouzení přípustnosti dovolání, které v této věci směřuje proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu (§ 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř.) se odvíjí od zjištění, zda napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde ve smyslu § 237 odst. 3 o.s.ř. tehdy, řeší-li rozhodnutí odvolacího soudu otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

O posledně uvedenou alternativu jde v této věci, takže dovolání je důvodné podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.

S přihlédnutím k uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. a jeho obsahové konkretizaci půjde v dovolacím řízení především o posouzení otázky, zda žalovaný uznal závazek k zaplacení sporné částky a zda v důsledku této skutečnosti se nárok žalobkyně promlčuje v desetileté promlčecí době podle § 110 odst. 1 o.z. či nikoliv.

Podle § 100 odst. 1 o.z. se právo promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené (§ 101 až § 110). K promlčení soud přihlédne jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat. Pokud není v dalších ustanoveních uvedeno jinak, je promlčecí doba tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (§ 101 o.z.).

Podle § 110 odst. 1 věty druhé o.z. bylo-li právo dlužníkem písemně uznáno co do důvodu i výše, promlčuje se za deset let ode dne, kdy k uznání došlo; byla-li však v uznání uvedena lhůta k plnění, běží promlčecí doba od uplynutí této lhůty.

Podle § 558 o.z. uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval. U promlčeného dluhu má takové uznání tento právní následek, jen věděl-li ten, kdo dluh uznal, o jeho promlčení.

Obecná promlčecí doba, která je upravena v § 101 o.z., činí tři roky. S písemným uznáním práva co

do důvodu a výše je spojen institut přetržení promlčecí doby, který je upraven v § 110 odst. 1 o.z. Platné uznání práva z hlediska běhu a délky promlčecí doby zakládá běh nové promlčecí doby v důsledku jejího přetržení (přerušení). Namísto doposud uběhlé promlčecí doby počíná běžet nová desetiletá promlčecí doba ode dne, kdy k uznání práva došlo, resp. od uplynutí lhůty k plnění, je-li v uznávacím prohlášení uvedena. Uznání práva je jednostranný, adresovaný, hmotněprávní úkon dlužníka, který ke své platnosti kromě obecných náležitostí předepsaných pro právní úkony (§ 34 a násl. o.z.) musí splňovat náležitosti předepsané v § 110 odst. 1 větě druhé o.z. Uznání práva musí být především učiněno v písemné formě (§ 40 odst. 1 o.z.) a musí se týkat jak jeho důvodu, tak jeho výše. Zároveň musí splňovat požadavky určitosti a srozumitelnosti (§ 37 odst. 1 o.z.). Protože uznání práva je právním úkonem, pro který je pod sankcí neplatnosti stanovena písemná forma, musí být určitost projevu vůle uznat právo co do důvodu a výše dána obsahem listiny, na niž je zaznamenán. Nestačí, že dlužníku, který jednostranný právní úkon učinil, případně věřiteli, jemuž byl uvedený úkon adresován, byly důvod a výše uznaného práva jasné, nejsou-li poznatelné z obsahu listiny. Určitost písemného projevu vůle je objektivní kategorií a takový projev vůle by neměl vzbuzovat důvodně pochybnosti o jeho obsahu ani u třetích osob (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 7. 1996, sp. zn. 3 Cdon 227/96, publikovaný v časopise Soudní rozhledy pod označením SR č. 6/1997, a jeho rozhodnutí zmiňovaná v dovolání ze dne 12. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 507/2001, a ze dne 23. 1. 2003, sp. zn. 33 Odo 779/2002).

Institut uznání dluhu podle § 558 o.z., který byl s účinností od 1. 1. 1992 vtělen do občanského zákoníku jeho novelou provedenou zákonem č. [509/1991](#) Sb., je samostatným zajišťovacím institutem; zajišťovací funkci plní tím, že zakládá právní domněnku existence dluhu v době jeho uznání. Tím se ve sporu posiluje procesní pozice věřitele, neboť v něm nemusí dokazovat vznik dluhu ani jeho trvání v době, kdy k uznání došlo. Je naopak na dlužníkovi, který namítá, že dluh nevznikl, že byl splněn nebo zanikl jinak, aby to prokázal. Uznáním dluhu tedy přechází důkazní břemeno z věřitele na dlužníka. K platnému uznání dluhu podle § 558 o.z. je kromě obecných náležitostí (§ 34 a násl. o.z.) třeba, aby tento jednostranný právní úkon dlužník učinil písemnou formou, vyjádřil v něm příslib zaplacení dluhu a uvedl důvod a jeho výši, tedy uznal dluh co do důvodu a výše. Z uvedeného logicky vyplývá, že splněním předpokladů uvedených v § 558 o.z. dochází jednak k založení vyvratitelné právní domněnky trvání dluhu a jednak jsou s ním spojeny i právní účinky přetržení promlčecí doby ve smyslu § 110 odst. 2 věty druhé o.z. Pokud písemný projev vůle dlužníka obsahuje uznání dluhu co do důvodu i výše a absentuje v něm výslovný příslib zaplacení dluhu, je důsledkem tohoto úkonu pouze přetržení promlčecí doby podle § 110 odst. 2 věty druhé o.z. a vyvratitelná právní domněnka trvání dluhu ve smyslu § 558 o.z. nevznikne. Jinými slovy řečeno, ke kvalifikovanému uznání práva podle § 110 odst. 2 o.z. s dopadem na běh a délku promlčecí doby není vyžadováno na rozdíl od uznání dluhu podle § 558 o.z. vyjádření příslibu zaplatit dluh dlužníkem. Věřitelovo právo na zaplacení dluhu se pak sice promlčuje v desetileté promlčecí době, avšak v případném soudním řízení jej stíhá důkazní povinnost prokázat existenci a výši dluhu. Pro závěr, že uznání práva podle § 110 odst. 1 věty druhé o.z. není totožné s institutem uznání dluhu podle § 558 o.z., svědčí i odlišné právní důsledky spojené s uznáním promlčeného práva. Zatímco uznání promlčeného práva z hlediska účinků spojovaných s § 110 odst. 1 o.z. není vázáno na vědomost dlužníka o tom, že uznal právo promlčené (srovnej rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 51/1968), úprava obsažená v § 558 o.z. pro vznik domněnky trvání dluhu vyžaduje, aby ten, kdo uznal promlčený dluh, o promlčení věděl. Pokud dlužník o promlčení nevěděl, uznání dluhu právní následek v podobě této domněnky nemá (i tak však dojde k založení běhu nové promlčecí doby podle § 110 odst. 1 o.z.).

V projednávaném případě dovoatelka dovozuje svůj nárok z dohody uzavřené účastníky dne 23.4.1996. Je nutno přisvědčit dovoatelce, že nemohlo dojít k promlčení nároku podle § 110 odst. 1 o.z., neboť došlo k platnému uznání závazku ve smyslu § 558 o.z. Nelze vyloučit, aby v dané věci uznání závazku bylo součástí dohody účastníků ze dne 23.4.1996 o zaplacení předmětné částky.

Na základě výše uvedeného tak vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu, který vycházel z názoru, že žalovaný neuznal závazek na zaplacení předmětné částky, proto nemohly nastat důsledky podle § 110 odst. 1 věta druhá před středníkem o.z., není správný.

Dovolací soud proto podle § 243b odst. 2 o.s.ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)